

Permainų vėjai. Būti ar nebūti

Alma Švelnienė

Kaip perkūnas iš giedro dangaus buvo pasiūlymas užimti „Svėdasų varpą“ vyr. redaktorės pareigas. Ilgai svarsčiau kol apsisprendžiau sutikti. Pasistengsiu paaiškinti, kodėl.

Svėdasų kraštas yra nuostabus, o žmonės čia gyvena stiprūs ir išdidūs. Tai labai įpareigoja.

Mąščiau, ar sugebėsiu pateisinti pasitikėjimą? Ar mokėsiu tinkamai išdėstyti medžiagą, iškelti svarbiausias svėdasiškių problemas?

Tai ėjimas labai siaura linija – derinti įvairias žmonių nuomones.

Į šiuos klausimus, mieli skaitytojai, atsakysite tik Jūs. Esu atvira įvairioms nuomonėms, konkrečioms pasiūlymams, patarimams ir pamokymams.

Laikraštis skirtas informacijos sklaidai. Jei rašysime tik tam, kad rašyti, tai nebus misijos vykdymas, o tik pa-

prasčiausia rašliava. Rūpinkimės aktualijomis.

Man geranoriškai talkins buvusi redkolegija ir, tikiuosi, visi, kurie neabejingi Svėdasams. Minčių be galo daug. Norėtusi kalbėtis ir susikalbėti su seniūnija, gimnazija, visuomeninėmis ir religine bendruomenėmis, tiesiog su žmonėmis...

Nepamirškime – laikraštis skirtas skleisti ir kritinėms mintims, ir džiuginančioms naujienoms.

Žiniasklaida – ketvirtoji valdžia, naudokimės jos jėga.

Laikraščio apimtis nėra didelė, taigi, koncentruotai ir bendrai rinkime bei skleiskime naujienas, kelkime problemas. Kviečiu visus prisidėti.

*Vyriausioji redaktorė
Alma Švelnienė*

Svėdasuose – Vilniaus konferencijos delegatų pėdsakai

Vasario 11 dieną Vilniaus anykštėnų sambūrio (VAS) nariai Signatarų namuose šventė Vasario 16-tąją. Dalyvavo ir Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ atstovai. Šventėbuvos skirta Vilniaus konferencijos (1917 m. rugsėjo 18–22 d.) 100-mečiui paminėti ir pasitarti, ką galėtume nuveikti pasitinkant šią datą. Pranešimą apie konferencijoje svarstytus klausimus ir anykštėnų delegatus, pakvietėme skaityti VAS tarybos narį, akad. Antaną Tylą. Po to, svarstėme Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečio įamžinimo klausimus ir ką mes galėtume šia proga dovanoti Tėvynei. Apie šventę dr. Irma Randakevičienė parašė išsamų straipsnį.

Pasidomėję patirtimi, sumanėme jubiiliaus proga aplankyti konferencijos delegatų gimtines bei kapus rajone.

Svėdasuose Juozo Sabalio giminaičiai Juozas (kairėje) ir Virginija Sabaliai kalbasi su Anykščių meru Kęstučiu Tubiu. Janinos Baublienės nuotrauka

Kunigas, pelnęs žmonių pagarbą...

Kaimyno, gerokai vyresnio savo amžiumi, Aleksandro Papučkos (1914–1977 m.), kurį man teko laimė pažinti vaikystėje, kelias į kunigystę buvo ilgas ir gerokai vingiuotas. Jis prasidėjo nepriklausomoje Lietuvoje ir vedė į bažnyčią per jo surengtus svėdasiškių žygius į šventas vietas, kelerių metų darbus vargonininku, mokslus Kauno kunigų seminarijoje. Žymiai tiesesnis Aleksiuko (taip jį vadino kaimynai) kelias buvo prie paties Dievo. Man rodos, tai buvo jo pašaukimas...

Iki šiol menu vasaras, kai jis vaikščiojo Sausalaukėje, keliuku nuo Indriūnų sodybos iki kryželio, pastatyto ties posūkiu į Būtėnų kaimo vieškelį, ir ramiai skaitantį brevijorių, išventinimus kunigu ir pirmąsias jo Šv. Mišias Svėdasų bažnyčioje, didelio pulko kunigų, giminių, bičiulių ir Sausalaukės žmonių šventę Indriūnų sodyboje. Atmintyje jis toks visada ir liko – energingas, nuotaikingas, besišypsantis. Bene pats didžiausias kun. A. Papučkos pasiekimas buvo tas, kad jis visą savo gyvenimą, nepaisant socialinės, administracinės ar politinės konjunktūros ir prievartos, liko ištikimas pagrindinėms savo moralės ir doros nuostatoms – nuolankiai tarnauti Dievui, Bažnyčiai ir savo ganytiniams. Tuo jis pelnė žmonių pagarbą, meilę ir dėkingumą.

Žmonės kunigo nepamiršo. 2017 m. birželio 17 dieną buvo prisimintos 40-

Sausalaukėje, Indriūnų sodyboje. Iš kairės: Marė Papučkaitė-Indriūnienė, kun. Aleksandras Papučka ir Jonas Indriūnas (apie 1961 m.).

Nuotrauka iš Algimanto Indriūno albumo

osios kun. A. Papučkos mirties metinės Kupreliškyje (Biržų r.), kur ilgiausiai jis dirbo ir palaidotas. Čia skirtas kun. Aleksiukui Šv. Mišias aukojo pats Panevėžio vysk. Jonas Kauneckas ir keturi kunigai, o per pamokslą vyskupas gražiai supažindino su kun. A. Papučkos gyvenimu ir darbais. Parapijos namuose šventės dalyviai pasakojo apie kunigą prisiminimus, o gydytoja, vienuolė ir rašytoja Birutė Žemaitytė pristatė savo knygą „Kunigas Aleksiukas“ (2017 m.). Beje, jam skirtas knygas anksčiau yra parašę ir kun. Steponas Galvydis bei kan. Edmundas Rinkevičius. Liepos 16

dieną iškilus kun. A. Papučkos mirties minėjimas surengtas ir Svėdasų parapijos bažnyčioje bei gimtinėje. Čia klebonas Vydas Juškėnas savo kolegai aukojo Šv. Mišias ir pasakė A. Papučkos gyvenimui bei darbams skirtą pamokslą. Bičiulė B. Žemaitytė kalbėjo apie pažintį su kun. A. Papučka, jo gerus darbus ir savo knygą „Kunigas Aleksiukas“. Paskui šventė tęsėsi Indriūnų sodyboje, kurioje Aleksiukas užaugo ir „išėjo į kunigus“. Juolab, kad kraštiečiai jį dar puikiai mena...

Romualdas Vytautas Rimša

Svėdasuose – Vilniaus konferencijos delegatų pėdsakai

Atkelta iš 1 p.

VAS posėdyje mums pritarė birželyje visi tarybos nariai. Informacijos apie delegatus iš Svėdasų valsčiaus: Juozą Baleišį (60 m. ūkininką), Juozą Mikuckį (47 m. ūkininką) ir Juozą Sabalį (57 m. ūkininką, manoma ir dvasininką) paprašė Svėdasų seniūną Valentimą Neniškį, Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ pirm. Ritą Skaržauskienę ir garbės pirm. Algimantą Indriūną. Optimistiškai mus nuteikė seniūno geranoriškumas bei siekis surinkti apie konferencijos delegatus kuo daugiau faktų. Sutarėme VAS ekspedicijos ceremoniją pradėti

Svėdasų kapinėse, prie delegato J. Sabalio bei jo artimųjų kapo, o baigti miestelio aikštėje, prie paminklo Kovotojams už Lietuvos laisvę. Suderinus rajone visų 11-kos Anykščių delegatų pagerbimo maršrutą, paaiškėjo, kad Svėdasuose VAS susitikimo laikas sutampa su „Vaižgantinių“ švente. Mes tai išsprendėme, ir žmonės į literatūros renginį Malaišiuose nepavėlavo.

Šeštadienis buvo stebėtinai šiltas ir saulėtas. Pagarbos ekspedicijoje dalyvavo LR Nepriklausomybės Akto signatarų grupė, Lietuvos kariuomenės atstovai, Anykščių meras Kęstutis Tubis, savivaldybės vadovai, Pasaulio

anykštėnų bendrijos (PAB) ir VAS tarybos nariai. Rugsėjo 16 dieną 12 val. Svėdasuose mus pasitiko organizatoriai ir „Vaižgantinių“ šventės svečiai. Pasveikino ir žiniomis apie Valstybės kūrimą bei delegatų asmenybes pasidalijo seniūnas V. Neniškis. Jis atliko daug paruošiamųjų darbų – surado Kaune ir pakvietė atvykti į renginį J. Sabalio anūką Juozą Sabalį ir giminaitę Virginiją Sabalytę. Kalbėjo ir Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, rašytojas Stasys Kašauskas.

Nukelta į 3 p.

Prasmingai šventėme Mokytojo dieną

Mūsų gimnazijoje kasmet laikomasi tradicijos per Mokytojo dieną suteikti progą abiturientams patiems pabūti mokytojais. Tą dieną abiturientai būna labai pasitempę, atsakingi, gražiai pasipuošę ir į gimnaziją tikrai renkasi kaip į šventę. O mokytojus gražiai pasveikina ir išlydi į ekskursiją. Šiais metais mums buvo padovanota edukacinė programa prezidento Antano Smetonos dvare Užulėnio kaime.

Įtaigūs gidės pasakojimas, istorinės nuotraukos ir filmuotos medžiagos kadrai mus bematant nukėlė į tą laikmetį, kai čia buvo ne tik ilsimasi, bet ir apmąstomi valstybės valdymo klausimai, kuriamas modernus, pavyzdinis ūkis.

Įdomi paties dvaro istorija. Kai 1934 m. A. Smetona šventė savo 60-metį, buvo išleisti 5 litų vertės kuponai, kuriuos žmonės galėjo pirkti laisva valia. Jų buvo išparduota tiek daug, kad išėjo išpūdinga dovana – 80 ha žemės visai netoli A. Smetonos tėviškės. Parduovęs Kauno miesto jam dovanotą sklypą namui pasistatyti, prezidentas pinigų investavo į statybas Užulėnyje. Anot amžininkų, čia nebuvo prabangos, tačiau viskas buvo įrengta labai skoningai. A. Smetona savo dvarą vadino Užugirio kiemu. Čia visuomet atvažiuodavo per savo vardadienį ir būdavo iškilmingai pasveikinamas kaimo gyventojų. Švėsdavo kukliai, nemėgo ilgai vakaroti net ir su labai kilmingais svečiais.

Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijos mokytojai Užugirio dvare

Prezidentas buvo labai išsilavinęs žmogus, rūpinęsis ir tautos švietimu. Labai norėjo pasitarnauti ir savo gimtinės – Užulėnio žmonėms. Jo rūpesčiu 1935 m. šiame kaime buvo pastatyta pati moderniausia pradinė mokykla su renginių sale ir erdviais butais mokytojams. Dabar čia – Užugirio krašto muziejų komplekso dalis. Buvusioje mokykloje galima pamatyti su prezidento asmenybe susijusių daiktų ir šio krašto žmonių padovanotų etnografinių eksponatų, menančių „smetoninės“ Lietuvos valstiečio buitį.

Pastebėjome, kad muziejaus darbuotojai labai nuoširdžiai rūpinasi istoriniu palikimu ir be galo gerbia savo kraštiečio prezidento atminimą. Jautėmės gyvai prisilietę prie mūsų valstybę kūrusio žmogaus gyvenimo istorijos. Džiaugiamės išradingais mokiniais, padovanojusiais prasmingą laisvalaikį mūsų profesinės šventės proga.

Regina Balčiūnienė,
*Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto
gimnazijos mokytoja*

Svėdasuose – Vilniaus konferencijos delegatų pėdsakai

Atkelta iš 2 p.

Pasak jo, prieš šimtą metų, rudens metu ūkyje buvo begalės neatidėliotųjų darbų, tačiau Svėdasų šviesuoliai ūkininkai, metę viską ir išsirūpinę iš vokiečių okupacinės valdžios leidimus, išvyko į Vilnių kurti Lietuvos valstybės ir burti karo nualintos tautos. Svėdasiškis dr. Juozas Lapienis kvietė visus į „Vaižgantines“, o VAS taryba – į istorinę konferenciją Anykščiuose, kuria rūpinosi PAB pirm. prof. Tomas Ladiga.

Svėdasų kapinėse, pasimeldę prie J. Sabalio kapo, išklusėme giminaitės

V. Sabalytės prisiminimus apie garbų protėvį. Jis čia turėjęs autoritetą, išsilavinimą ir buvęs 1906 m. išrinktas į Rusijos Dūmą nuo Kauno gubernijos. Meras K. Tubis ekspedicijos dalyvių vardu V ir J. Sabaliams įteikė po knygą šio minėjimo prisiminimui.

Mes Svėdasų delegatus pagerbėme uždegdami žvakutes ir padėdami prie paminklo bei kapinėse Lietuvos vėliavos spalvų gėles su užrašu trispalvėse juostose „1917 m. Vilniaus konferencijos delegatui“. Jos panašios į tas, kurias LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė Vasario 16-tąją deda ant signatarų kapų Vilniuje. Iš Svėdasų išvažiavome su viltimi,

kad svėdasiškiai ir jų svečiai, vykdami į šventę Malaišiuose, ir kitamet stabtels Svėdasuose vėl pagerbdami savuosius Vilniaus konferencijos delegatus.

2017 m. rugsėjo 20 dieną konferencijos dalyvių giminės J ir V. Sabaliai, VAS nariai bei svėdasiškiai gavo LR Seimo Pirmininko prof. Viktoro Pranckiečio pakvietimą ir dalyvavo LR Seime šventinėje konferencijoje „Didžiojo tikslo link“, skirtoje Lietuvos konferencijos Vilniuje 100-mečiui paminėti.

Regina Smetonaitė,
*VAS pirmininkė ir
Pagarbos ekspedicijos organizatorė*

Pasikeitimai laikraščio leidyboje ir redkolegijoje

Informuojame skaitytojus, kad šią vasarą, kilo nemažų sunkumų dėl Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ (toliau – draugija) laikraščio „Svėdasų varpas“ finansavimo bei leidybos, nes mus pasiekė prieštaringi draugijos tarybos narių pasisakymai šiuo klausimu, nors draugija buvo įvardijama, kaip šio laikraščio leidėjas. Norėdami žinoti oficialią nuomonę, liepos 13 d. ir rugpjūčio 24 d. parašėme raštus pirm. Ritai Skaržauskienei, kuriuose prašėme pranešti „ar ateityje draugija finansuos laikraščio „Svėdasų Varpas“ leidybą, kiek finansuos/nefinansuos jį, kokie bus ateityje kiti draugijos konkretūs įsipareigojimai šio laikraščio leidimo atžvilgiu ir pan.“ Atsakymą gavome rugsėjo 7 dieną, jame rašyta: „Draugija jokių įsipareigojimų laikraščio redakcijai neturi [...] Tarybos narių posėdyje vienbalsiai priimtas sprendimas laikraščio leidybos nefinansuoti, nes draugija tam galimybių neturi.“ Taip laikraštis neteko ir buvusio leidėjo, ir draugijos „Alaušas“ tarybos paramos.

Maža to, pajudėjo vasarą ir pati redkolegija. Išėjusi pelnyto poilsio, darbo laikraštyje atsisakė Svėdasų J. Tumo-Vaižganto gimnazijos mokytoja, redkolegijos narė Rimutė Kniežienė, o rugsėjo 29 dieną gavome vyriausio redaktoriaus, draugijos garbės nario Algimanto Indriūno prašymą, kuriame jis rašė: „Ryšium su pablogėjusia sveikata, prašyčiau atleisti mane nuo lapkričio 1 dienos iš visuomeninių laikraščio „Svėdasų varpas“ vyr. redaktoriaus pareigų. Jau antri metai sunkiai, bet užtikrintai laikraštėlis skinasi kelius į gyvenimą. Kiekvieną mėnesį ieškodavome rėmėjų. Dabar suradau ilgalaikį rėmėją, kuris maloniai sutiko mums padėti visus metus. Todėl „nebėgu iš skėstančio laivo“, o išeinu ramiai. Žinau, kad laikraštėlis ir toliau gyvuos.“

Aptarę problemą redkolegijos posėdyje, pradėjome derybas su Svėdasų literatais, o rugsėjo 29 dieną Stasys Gavenavičius (redkolegija) ir Alma

Švelnienė (literatų klubas „Sietuva“) pasirašė bendradarbiavimo sutartį. Joje pažymima, kad „Svėdasų literatų klubas „Sietuva“ sutinka priimti laikraščio leidėjo funkcijas, o klubo vad. Alma Švelnienė sutinka būti laikraščio „Svėdasų varpas“ vyriausia redaktore.“ Be to, redkolegijos nare nuo lapkričio 1 dienos sutiko dirbti mūsų kvietimą priėmusi Svėdasų J. Tumo-Vaižganto gimnazijos mokytoja Joana Gutmanienė.

Joana Gutmanienė

Baigę redkolegijos sąstato ir laikraščio leidybos organizacinius pertvarkymus, mes nuoširdžiai dėkojame Svėdasiškių draugijai „Alaušas“ už bendradarbiavimą 2016 m. liepą–2017 m. spalį ir pagalbą laikraščiui (sąskaitą banke, draugijos lėšas, paskirtas 4-iems „Svėdasų varpo“ numeriams išleisti, ir kt. Taip pat už pagalbą, sprendžiant leidybos reikalus bei laikraštyje paskelbtus straipsnius ir darbą redkolegijoje, dėkojame buvusiems vyr. redaktoriui A. Indriūnui bei redkolegijos narei R. Kniežienei. Mes ir toliau lauksime jūsų straipsnių.

Linkime mieloms kraštiečioms – naujai vyr. redaktorei A. Švelnienei ir redkolegijos narei J. Gutmanienei – jėgų, polėkio ir įkvėpimo rašant straipsnius, turtinant jais laikraščio „Svėdasų varpas“ puslapius, bendraujant su skaitytojais. O mūsų gerbiamiems skaitytojams primenu, kad naują leidėją ir atnaujintą redkolegijos sudėtį rasite įvardintus mūsų laikraščio metrikroje.

Redkolegijos pirmininkas
Vytautas Rimša

„Matmintinio“ jėga

Sandra Macijauskaitė

2017 m. Kaune įvykusiame mintinio skaičiavimo varžybų „Matmintinis–Prangliminė“ tarptautiniame finale dalyvavo komandos iš Lietuvos, Latvijos, Estijos, Slovėnijos, Ukrainos ir Gruzijos. Lietuviai varžybose pasiekė puikių rezultatų, pirmą kartą konkurso istorijoje surinkdami tris kartus daugiau aukso medalių, nei bet kuri kita komanda. Aukso trijose iš šešių amžiaus grupių iškovojo Sandra Macijauskaitė iš Rokiškio r. Kamajų Antano Strazdo gimnazijos, Gintarė Vaičiaitė ir Abdulla Varoneckas (abu studijuoja Lietuvos sveikatos mokslų universitete).

Sandra yra stropi mokinė, pavyzdys visiems mokyklos draugams. Ji mokosi dešimtukais, dalyvauja įvairiose olimpiadose, jose laimi prizines vietas. Džiugu, kad ji yra kukli, draugiška ir neatsisako padėti tiems, kuriems reikia pagalbos mokantis. Be to, nors Sandra daug mokosi, visada randa laiko organizuoti ir dalyvauti mokyklos renginiuose. Mūsų mokyklos bendruomenė didžiuojasi šia mergaite.

Klasės auklėtoja
Audronė Stočkuvienė

Mirus Donatui Mykolui Bubliui, skaudžią netekties ir liūdesio valandą nuoširdžiai užjaučiame žmoną Eleną su dukromis Ramune bei Daina, seserį Mildą ir kitus artimuosius.

Redkolegija

Šį leidinio numerį finansavo verslininkas Jonas Gačius

Leidėjas Svėdasų literatų klubas „Sietuva“,
kodas 154314137
ISSN 2424-5801
Vyr. redaktorė Alma Švelnienė
tel. 8 615 91268

Redakcinė kolegija:
Vytautas Rimša (pirm.) tel. 8 608 27882
Stasys Gavenavičius (sekr.) tel. 8 677 71514
Joana Gutmanienė tel. 8 682 16971
Asta Medinienė tel. 8 678 32056

Spaustuvė „Morkūnas ir Kō“,
Draugystės g. 17, LT-51229 Kaunas
El. paštas: spaustuvė@morkunas.lt
Maketuotojas Rimantas Leitanas